

Výchova versus prevence

příklady dobré praxe „Kočičí zahrada II.“

PhDr. Lenka Skácelová
Bc. Tereza Kaufová, DiS.

Konference PPRCH, Praha 2013

Úvod

- ž Jedná se o metodiku práce s dětmi na 1. stupni ZŠ
- ž Cílem je rozvoj sociálních dovedností dětí v rámci prevence rizikového chování
- ž Publikace je složena ze tří částí - a to z úvodu, metodiky pro učitele a dvanácti lekcí
- ž Každá lekce má dvě části. První tvoří samotný příběh, druhou pak metodika pro pedagogy, jak s konkrétním tématem pracovat
- ž Jednotlivé příběhy na sebe navazují

Přehled témat

- zvědavost, zvědavost, tajemství
- štěstí, spokojenost, špatná nálada
- strach, odvaha, rozdílné prožívání strachu
- smrt, ztráta
- lež, podvod, „fair play“ jednání, pomsta
- přátelství, vyčlenění z kolektivu, tlak skupiny
- spolupráce, řešení problémů
- nemoc, zdraví
- kulturní odlišnost, předsudky, tolerance
- Svoboda rozhodování a její důsledky

KOČIČÍ
ZAHRADA

KOČIČÍ

ZAHRADA

Siam

Čiča

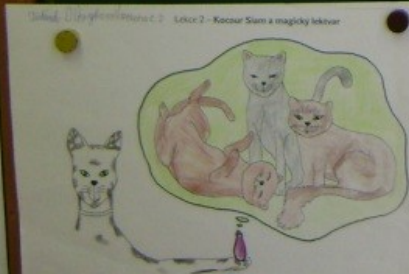
Snížek

Čertík

Pantoflíček

Semináře

- Brno, Praha, Jihlava, Znojmo, Přerov, Olomouc, Hradec Králové, Mladá Boleslav
- 13 seminářů
- cca 230 pedagogů
- 40 zpětných vazeb

Ročníky, v nichž program probíhal

- Celý 1. stupeň ŽS
- Nejčastěji 2. a 3. třída
- Ale i žáci v 5. třídách hodnotí kladně
- Zvládají i prvňáčci – program zařazen až ve 2. pololetí
- MŠ – speciální při FN v Brně
- Praktické školy

Evaluaace programu

Kočičí zahrada

Vyučovací hodiny

- Čtení
- Český jazyk
- Literární výchova
- Pracovní činnosti
- Prvouka
- Výtvarná výchova
- Dramatická výchova
- Etická výchova

Časová dotace

- Doporučená časová dotace jsou 2 vyučovací hodiny na lekci
- V praxi se tato doba osvědčila
- Lze zvládnout i za 1 vyučovací hodinu
- Záleží na **počtu žáků** ve třídě a složení dětí – některé jsou upovídanější

Mourek

Číča

Siam

Evaluace ze strany pedagogů

- Metodika je napsána velmi přehledně, srozumitelně podává návod k práci v jednotlivých lekcích, jasně jsou stanovené cíle každé lekce, ale zůstává i prostor pro osobní vklad každého učitele
- Vhodný výběr tématu koček – dětem blízké zvíře, často mají doma
- Jednotlivé lekce a aktivity podporovaly spolupráci žáků, učily je formulovat vlastní názory a respektovat názory druhých

Evaluace ze strany pedagogů

„Celkově se mi metodika velmi líbí. Témata i cíle jsou přiměřené věku, jako nejvhodnější se mi jeví zařazení do 2. pololetí 3. ročníku, polovinu témat je možné odložit i na začátek ročníku čtvrtého. Rozhodně bych s metodikou nezačínala ihned po převzetí nové třídy, alespoň půlroční vzájemné poznávání považuji za důležité. My jsme s ověřováním začali právě ve třetím ročníku, děti zaujala jak témata, tak příběh koček.“

Evaluace ze strany pedagogů

- Příběhy umožnily žákům objevit nové poznatky především ohledně toho, jak se k sobě mají navzájem chovat a jací jsou
- Mnohé situace napomohly ke zlepšení vztahů v kolektivu třídy, mnohdy i k vyjasnění nejasností či „křivd“, které děti mezi sebou měly
- Důležité promyslet práci a stanovit si cíle
- Jako nezbytná se ukázala prezentace žáků a učitelovo shrnutí po skončení činnosti

Evaluace ze strany pedagogů

- Díky kvalitní metodice se podařilo posílit také soudržnost třídy, pocit sounáležitosti mezi spolužáky, vytvořit zdravé klima ve třídě
- Došlo k tomu, že se děti lépe poznaly, stmelil se kolektiv
a děti jsou schopny alespoň na chvíli vnímat své spolužáky
a naslouchat jejich názorům
- Lekce „Špatný vtip“ byla výborná - děti zjistily, jak se ubránit proti přemlouvání k lumpárně. To byl zrovna problém, který jsme ve třídě řešili...

Evaluace ze strany pedagogů

- ž Při seznamování se s hlavními představiteli děti přiřazovaly jména koček a kocourů ke svým spolužákům
- ž Nadšeně vykřikovali, vlastnosti koček nacházeli ve svých kamarádech
- ž Také nacházely společné rysy a znaky chování dětí a koček
- ž Během probraných lekcí vyprávěly vlastní zážitky a zkušenosti, rozvíjela se důvěra v třídním kolektivu
- ž Program děti velice zaujal, úplně se vžily do rolí koček

Evaluace ze strany pedagogů

- Oceňujeme nápad, že na charakteristikách jednotlivých osobností koček děti dohledávají skutečné lidské charaktery a učí se zvládat těžší životní situace
- Žáci charakteristiky koček spontánně přiřazovali k lidem, které znají. např.
 - "Ta Skvrnka, to je přece naše Janička.,,
 - „Jé, to je Klárka“
 - „To jsem já...“

KOCİCİ

ZAHRA D

Postřehy z praxe...

Po přečtení prvního příběhu děti správně a pěkně odpovídaly na otázky z metodiky. Na druhý den přinesl do školy jeden žáček bílou kočku (hračku – v téměř životní velikosti!) a dali jsme jí jméno „Snížek“.

Na třídní schůzce rodičů, kdy mi maminka žáčka řekla, že si její syn poprvé po čtyřech letech pohladil jejich kočku!

Nyní už máme ve třídě hodně kočiček, které si přinesli sami žáci. Vždy si společně (i s kočkami) sedneme na koberec a čteme příběhy s následným povídáním, ihned si dané téma

Postřehy z praxe...

„Během projektu se také stalo, že se žák cítil nepříjemně (rozplakal se), pak se uklidnil a řekl nám o tom, že spolužačka vyradila ostatním spolužákům jeho tajemství. S ostatními jsme poté společně hledali na obecné úrovni řešení, co v takových situacích dělat. Všichni se shodli na omluvě a na tom, že je třeba si důkladně rozmyslet, komu tajemství svěříme.

Spolužačka se dotyčnému žákovi nakonec omluvila ještě ten den (měla lhůtu do příštího dne).“

Postřehy z praxe...

- ž Shrnutí důležitých věcí, které jsme se dozvěděli (myšlenková mapa na tabuli)
- ž Papírová kočka jako symbol „mluvítka“
- ž Každý žák má svůj sešit, kam si lepí omalovánky, pracovní listy apod.
- ž Protahovací cvičení po delším sezení – protáhnout se jako kočka
- ž Osvědčilo se, když s metodikou pracuje třídní učitel, pro školního psychologa byla práce těžší, děti jej méně znají

Postřehy z praxe...

- Nepodceňovat výběr dětí do pracovních skupinek
- Společné čtení nakopírovaného textu
- Využití elektronické publikace – promítnutí textu
- V některých aktivitách byl velmi patrný rozdíl ve vývoji dětí, jejich schopností zamyslet se nad sebou, pojmenovat pocity i rozdíl v komunikačních dovednostech. Přesto se i "pomalejším" dětem dařilo překvapit svým nápadem či řešením

...

*„Osobně si myslím, že dětem chybí
takovéto "povídání"
o životě, o chování - nemají prostor a
někdy ani čas si o tom popovídat s
dospělými...“*

Drápek

Starouš

Fousek

Co překvapilo...

- Otevřenost dětí
- Nestydí se mluvit o svém strachu
- Při tématu o strachu se velice často objevoval strach z cizích, divných lidí
- Hloubka přemýšlení – strach o blízké, obava o jejich bezpečí
- Hodně dětí věří v kouzelný lektvar
- Příběhy zaujaly i pátáky

Úskalí...

„Početná třída, každý chce mít svůj prostor na vyprávění svého zážitku k tomuto tématu a nedostává se mi často času - takže jedna hodina pro větší kolektivy je nedostačující. Řeším to tak, že se k tématu vracím další den, kdy děti měly možnost si doma promyslet, zažít to, o čem jsme si povídali a prožili.“

- ž Stává se, že děti nedokážou popsat pocity, neví si s tím rady
- ž Poněkud výrazově obtížnější charakteristika jednotlivých koček

Úskalí...

„Žáci byli neklidní, zpočátku brali Kočičí zahradu jako “ulejvárnu“ z vyučování, protože na tento typ výuky nejsou zvyklí. Při komunikaci v komunitním kruhu byli k sobě netaktní, netrpěliví a navzájem se rušili.“

- ž Při procházení jednotlivých lekcí děti zpočátku byly nadšeny příběhem a ochotně odpovídaly. Při dalších a dalších příbězích jejich nadšení opadávalo, a když se dozvíдалy, že bude další lekce, odpovídaly: „Už zase?“ Připadalo jim to zdlouhavé...

Úskalí...

- Čtvrťáci nerozuměli spoustě vlastností, bylo potřeba jim to vysvětlit. Vysvětlení tolika vlastností si pochopitelně nezapamatovali a potřebovali si to připomenout i později. Výborná byla jména koček, která už v žácích evokovala jednotlivé vlastnosti.
- Těžké a citlivé téma smrti, ztráty – stává se, že v některých třídách děti pláčou – je potřeba se na to pečlivě připravit a dobře toto téma ošetřit

Postřehy z MŠ

Speciální MŠ při FN Brno

- Úskalí, že se nedá s dětmi pracovat dlouhodobě
- Osvědčilo se některé vybrané příběhy přepracovat a námět použít při hraní maňáskového divadla

Postřehy z praktických škol

Lehká mentální retardace, 13 – 15 let

- Slabinou dětí je komunikace - některé úkoly změněny spíše na dramatizaci
- Děti bez fantazie, abstraktního myšlení
- Osvědčila se jednoduchá práce ve dvojicích
- Síla metodiky je v příbězích –povídání o základních tématech

Snížek

Reakce dětí

ž „Kreslili jsme kočičky a dávali jim jména, podle toho, jak vypadají. Já jsem si oblíbila Snížka“.

Pavlinka (2. ročník)

ž „Mně se líbila lekce „Závod“. Všichni jsme pochopili, že vyhrát podvodem se nevyplácí. I když máme zpočátku radost, později se trápíme výčitkami svědomí. A na každou lež se dříve nebo později přijde. Hráli jsme hru „Lov čtyřlístků“, ve skupinkách jsme měli radost, když jsme objevili čtyřlístek.“

Adam, (5. ročník)

Reakce dětí

ž „Já se stejně jako Pantoflíček bojím tmy. Paní učitelka si zapisovala, jaké strachy nás provázejí. Na prvním místě se umístil strach ze tmy, na druhém strach z čertů a na třetím, strach z výšky.“

Nelinka (1. ročník)

ž „Nejvíce mě zaujala kapitola o smrti Skvrnčina dědečka. Když někomu umře někdo blízký, nebo zvířátko, je to smutné, ale podpora rodičů a kamarádů vždy pomůže.“

Jasmínka (3. ročník)

Kontakt

Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti

odloučené pracoviště PPP Brno

Sládkova 45

Brno 613 00

Tel. 548 526 802, 723 252 765

www.poradenskecentrum.cz

PhDr. Lenka Skácelová

Bc. Tereza Kaufová, DiS.

Email: skacelova@pppbrno.cz

kaufova@pppbrno.cz

Děkujeme za pozornost